

עלון דו שבועי

עלון מס' 15 (1263) (שנה שלושם וארבע)

ענג שבת

פרשת בהעלותך - שלח

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

לעילוי נשמת ר' אלתר יחיאל שני בן אברהם יצחק ואטל פולק שני בת הרץ נפתלי ז"ל

י"ג בסיון ה'תש"ף (05.06.2020)

מועדי השבת בהעלותך

ער"ש מוצ"ש	יום	ת"א	ח"פ	ב"ש	אילת
20.25	19.07	20.28	19.22	20.29	19.15
20.26	19.23	20.24	19.16		

זמני היום והלמידים היומים:

מסבת בהעלותך - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.42 - 3.42
זמן הנחת תפילין	4.45 - 4.45
הנץ החמה (מישור)	5.35 - 5.35
הנץ החמה (הנראה)	5.38 - 5.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.11 - 8.11
ס"ז ק"ש הגר"א	9.06 - 9.06
חצות היום	12.41 - 12.40
מנחה גדולה	13.17 - 13.16
שקיעת החמה	19.47 - 19.45
צאת הכוכבים ב'	20.37 - 20.35

דף יומי: שבת צב - צח

מועדי השבת שלח

ער"ש מוצ"ש	יום	ת"א	ח"פ	ב"ש	אילת
20.28	19.10	20.31	19.25	20.32	19.18
20.29	19.26	20.27	19.19		

זמני היום והלמידים היומים:

מסבת שלח - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.42 - 3.42
זמן הנחת תפילין	4.45 - 4.45
הנץ החמה (מישור)	5.35 - 5.35
הנץ החמה (הנראה)	5.39 - 5.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.12 - 8.11
ס"ז ק"ש הגר"א	9.07 - 9.06
חצות היום	12.43 - 12.41
מנחה גדולה	13.19 - 13.17
שקיעת החמה	19.49 - 19.48
צאת הכוכבים ב'	20.39 - 20.38

דף יומי: שבת צט - קה

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוק 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

הספר השביעי

תופעה יהודית, שאינה קיימת בשום מקום אחר בספר התורה, נמצאת בפרשת בהעלותך. שני הפסוקים המובאים להלן במדבר פרק י' פס' לה-לו כתובים בספר התורה בין שתי אותיות נ הפוכות.

ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ה' פצו א'ב'יך ה'נסו מ'שנאיך מ'פ'יך: וּבְנַחַה לַאֲמֹר שׁוּבָה לְהוֹרֵה לְבָבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל.

מה פשר סימן ייחודי זה? מדוע הוא מופיע דווקא כאן?

הגמרא במסכת שבת (דף קטז) מתייחסת לשאלות אלו. על פי הגמרא יש מחלוקת תנאים מה פשר סימניות אלו. לפי רבן שמעון בן גמליאל הסימניות מציינות שאין זה מקומה של פרשה זו והיא נכתבה כאן כדי לחלק את בין שתי פורעניות - פרשות שמדברות על מציאות שלילית - שלא יהיו צמודות אחת לשניה. הפורענות השניה היא פרשת המתאוננים עליה נקרא בפרשתנו. הפורענות הראשונה (שתוסבר בהמשך) היא הנסיעה מהר סיני - הר ה'. לעומת זאת, לפי רבי יהודה הנשיא הפרשה כתובה באופן הזה כדי שנלמד ששני הפסוקים האלו מהווים ספר בפני עצמו, כלומר, ספר התורה כולל באמת שבעה ספרים ולא חמישה שכן ספר במדבר מחולק לשלושה ספרים ושני הפסוקים האלו מחלקים את ספר במדבר ומהווים ספר בפני עצמו.

הפרשנים, נחלקו מהי אותה פורענות ראשונה בדברי רבן שמעון בן גמליאל של נסיעה מהר ה' על כך מביא הרמב"ן מדרש אגדה:

אבל ענין המדרש הזה מצאו אותו באגדה, שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצות, וזהו ויסעו מהר ה', שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה', וזהו פורענות ראשונה.

על פי הרמב"ן, הפורענות הראשונה היא, שעם ישראל לא רוצה להשאר קרוב להר סיני, כיון שהוא לא רוצה עוד מצוות. המצוות הם עול עבורו והם מתקשים לשמוע עוד "דרישות" מהם ולכן הם מתרחקים מהר סיני.

שני הפסוקים התחומים באותיות נון הפוכות באים לקטוע רצף בין שתי פרשות שליליות על ידי נתינת פרשה טובה באמצע. אולם הדברים האלו עדיין אינם מובנים דיים. מה פשר כתיבת פרשה חיובית באמצע? כיצד זה עוזר? ולשיטת רבי, מדוע יש ספר שמכיל רק שני פסוקים? מה משמעותו?

על כך נמצא תשובות, בפירושו הנפלא של רבי שמשון רפאל הירש:

כשיצא הארון למסעו, ציווה עליו משה שיתחיל לנסוע; וכשהגיע הארון למנוחתו, ציווה עליו משה שינוח. אולם הארון לא נסע ולא נח על פי מצוות משה, ואף על פי כן ציווה עליו משה שיסע וינוח, כאילו העשוי כבר חייב עדיין להיעשות. והרי כאן ביטוי להזדהות הגמורה של האדם עם רצון ה'; מי שהגיע לדרגה זו מקבל את רצון ה' כאילו יצא מרחשי לבבו, וזו מידתו של רבן גמליאל: "עשה רצונו כרצונו" (אבות ב, ד). ...אולם מעלה זו של התבטלות גמורה לרצון ה' היא הניגוד הגמור לאותו שפל שבהלך נפש, שדורו של משה היה עדיין שרוי בו, ודבר זה יתברר מיד על ידי המאורעות המתוארים בפסוקים הבאים. משה הגיע לדרגה עליונה של הזדהות גמורה עם רצון ה', אולם רק באחרית הימים תהיה זו תכונה לאומית של כלל ישראל כולו.

הרש"ד הירש מסביר, שהפרשה הקטנה שתחומה בין שני נונים הפוכים היא ההפך הגמור מהפורענות הראשונה - ההליכה מהר ה'. היא הצמדות המוחלטת של משה רבנו לדבר ה' ובכך היא לא רק קוטעת רצף "טכני" של פורעניות אלא מהווה בשורה שאפשר גם אחרת.

אם נחבר את כל הנקודות יחד נוכל לראות עיקרון משמעותי מאד. ספר במדבר מתאר, בצורה ישירה ובצורה עקיפה את ה"סדקים" שיש בעם ישראל לאחר מתן תורה. "סדקים" שנובעים קודם כל מכך שעם ישראל התקשה לקבל את התורה במלואה ולקיימה. זו מציאות שמובילה לפורעניות רבות בספר במדבר אולם לתורה, חשוב ללמד אותנו, שיש גם דרך אחרת. דרך של משה רבנו "עבד ה'" שמוכן לוותר על מקומו הפרטי ולהיצמד לגמרי לרצון ה'. אלו רק שני פסוקים קצרים אבל הם משמעותיים מאד בעמקם ובתקווה שהם מביאים עמם. מטרתו אלו של אהבת דבר ה' והליכה בדרכיו אפשריות, התורה יכולה להיות ספוגה באדם עצמו ולא להיעשות לו לעול. מסרים קצרים ועמוקים אלו ראויים לחלק בפני עצמו בתורה על פי שיטת רבי יהודה הנשיא.

הרב מתן שנייזיס, רב טירת צבי

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
אברהם (רומק) בן חיים הוטרד ז"ל,
נפטר ב-י"ח בסיון תשס"ח. יהי זכרו ברוך!

אימונים אישיים באגרוף, קרב מגע והגנה עצמית

האימונים מותאמים לגיל המתאמנים ולרמתם הפיזית. באימונים נלמד תרגילי קרב מגע שונים, נקודות תורפה של היריב ואת אלמנט הפיתעה. נשפר את סיבולת לב ריאה, חיזוק היציבה ומערכת השרירים, וגמישות המפרקים. נשפר התגובות המתאמנים, כאשר המטרה היא לבנות את המתאמים לאורך זמן, תוך העלאת רמת הקושי במקביל לעלייה ברמתם האישית.

להנהלת שלומי הגואל חגורה שחורה - דאן 3 לחימה משולבת (MMA)

לשאלות ותאום אימון: **054-6695400**

חבילת 4 אימונים **₪400**

אימון יחיד **₪150**

נגריית שינדלר
- בוטיק רהיטים בהתאמה אישית -

נגריית שינדלר מתמחה בבניית רהיטים ועבודות עץ בהתאמה אישית, תאום תכנון וביצוע מול אדריכלים/יות מעצבי/ות פנים ולקוחות פרטיים.

050-2561836

הלקוח נלא התחייבות
פגישת ייעוץ בבית
אמינות ומקצועיות

מבצעים את כל סוגי האיטום

מערכות איטום חדשניות לגגות עד 8 שנות אחריות כולל גגות מרוצפים. איטום קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים והתזת סילרים ע"י סנפלינג. צביעת קירות חיצוניים בסנפלינג. התקנת מרזבים, עבודה מקצועית ויסודית

ירון **052-4012533**

הגיע הזמן להעניק לגופך טיפול חדשני ומקצועי

טיפולי פנים | טיפולי אסתטיקה וטיפוח אפילציה | שיפור מרקם העור הסרת שיער נשים/גברים

ליעוץ ותיאום פגישה מאשה אטוס | קוסמטיקאית רח' בלוק 32, תל-אביב | **050-3348908**

מבצע מיוחד הסרת שיער 60 ש"ח

תוצאות מיידיות

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת
יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל

שבת פרשת בהעלותך
הפטרה: "רני ושמחי בת ציון" (זכריה ב, יד).
במנחה: פרקי אבות: פרק ב'
שבת פרשת שלח
הפטרה: "וישלח יהושע" (יהושע ב, א).
במנחה: פרקי אבות: פרק ג'

"ימי בנסע הארץ ויאלץ אלהי קולו ה' ייפגזו אפיכר ויוספו אפסאפך אפסאפך" (י, לה)

איך לנהוג בהוצאת ספר תורה

פתיחת ארון הקודש
בעת שפותחים הארון להוציא ספר התורה אומרים הקהל "ויהי בסעוד..."
אנחנו נוהגים ש"כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא לימין", על כן יש הנוהגים לפתוח את הפרוכת של ארון הקודש משמאל לימין, כדי שיפנו מצד שמאל לצד ימין (הדרישה באור החיים סי' תרנא). אבל המנהג הנפוץ לפתוח פרוכת ארון הקודש מימין לשמאל (הפרישה באור החיים סימן קכ"א אות כ"ג).

מתי מוציאים את ספר התורה? בסיום "ויהי בנסע הארץ"!

בשעת הוצאת ספר התורה חוץ לארון מתחילים הקהל לומר "ברוך לארון מתחילים הקהל לומר בריך שמיא..." ולא כאשר ספר התורה עדיין בארון

בשעת הוצאת ספר התורה חוץ לארון מתחילים הקהל לומר "ברוך שמיא..." וכתבו בתשובה בשערי אפרים שער י' ה"א שהמנהג הרצוי הוא להתחיל לומר בריך שמיא בזמן שמוציאים את הספר תורה מארון הקודש, ולא כאשר ספר התורה עדיין בארון. על כן יש לזה שבידו אותו ב"פתיחה" להזדרז להוציא מיד את הספר תורה מארון הקודש.

משנה ברורה קלד, יג: "ומנהג העולם לומר 'ברוך שמה' בשעת הוצאת הספר תורה, בין בחול בין בשבת; ואם לא אמרו בשעת הוצאה יוכל לאמרו עד שעה שפותחין לקרותו (אחרונים)" (וברמ"א שם).

נהגו שמי שמוציא ספר התורה מחזיק אותו בידו עד אחר בריך שמיא. קורה לעיתים שבינתיים הש"ץ מחכה שימסור לו את הספר תורה, וגם הקהל כבר גמרו לומר בריך שמיא ומחכים, ויש בזה משום טרחה דציבורא. על כן אם הפותח יודע בעצמו שאינו מתפלל מהר, מוטב שיוציא את הספר תורה מארון הקודש וימסור אותו לחזן לפני שיאמר בריך שמיא.

מטעם זה – לא לגרום טרחה דציבורא – יש לסגור ארון הקודש רק אחרי שמסר את הספר תורה לש"ץ. ועוד טעם שעל פי רוב יש מהצבור שעדיין אומרים בריך שמיא, ומוטב שיאמרו כשארון הקודש פתוח, שאז גם שערי שמים פתוחים, על כן יש לו לסגור את ארון הקודש רק כשש"ץ מתחיל "שמע ישראל, או "גדלו" בימי חול.

שמע ישראל... גדלו – פני הש"ץ לאן?

יש להזמין את המתפללים (ולאו דוקא את ההיכל וספרי התורה) לגדל את הקב"ה. על הש"ץ להפנות פניו כלפי העם ולומר "גדלו לה" איתי ונרוממה שמו יחדיו", ובשבת ובחג – "שמע ישראל..." "אחד אלהינו..." "גדלו..." – פניו כלפי העם.

ש"ץ עם פניו אל קהל המתפללים אומר "שמע ישראל... גדלו...". בעת שמזמינים איש לדבר איתו, מדברים אליו פנים בפנים, וכאן הש"ץ מזמין את הצבור להגדיל אתו שם ה', והיה דרוש לעמוד כנגדם פנים בפנים.

מחזור ויטרי (לרש"י) סימן קסד: "נוטל ספר תורה, ומחזיר פניו כנגד הבימה, ואומר בקול רם פסוק זה" ("גדלו"). (מכאן שפניו של הש"ץ כנגד הבימה שקוראים בתורה, כלומר כנגד העם).

ערוך השולחן אורח חיים סימן רפב, סעיף א: "אחר שחרית מוציאין ספר תורה מארון... והש"ץ נוטל הספר תורה, ופניו כלפי העם, ואומר בקול 'שמע ישראל'... והעם עונים אחריו. ואח"כ אומר 'אחד הוא אלקינו...' ואח"כ מחזיר הש"ץ פניו כלפי ההיכל, ושוחר קצת, ואומר 'גדלו'... וציבור עונים והולך הש"ץ עם הספר תורה לימין עד השלחן שקורין עליו..." (מערוך השולחן יוצא שבגדלו הש"ץ מפנה פניו להיכל).

ערוך השולחן מסתמך על מחזור ויטרי, אבל שם כתב 'מחזיר פניו כנגד הבימה'. כנראה בגלל שיבוש כתב בערוך השולחן כנגד ההיכל במקום הבימה (של הש"ץ).

בנו של ערוך השולחן תיקן והסביר, וכך מצאנו: בספר 'ברוך שאמר', לברוך הלוי אפשטיין, בעל ה'תורה תמימה', בנו של 'ערוך השולחן' שקבע: "ודע, דמה שנוהגים שלמאמר זה 'גדלו לה' איתי' מחזיר הש"ץ פניו מאחרי הצבור כלפי ההיכל, נראה לי למנהג טעות, כי אדרבה, בעת שמזמינים איש לדבר איתו, מדברים אליו פנים בפנים, וכאן הש"ץ מזמין את הצבור להגדיל אתו שם ה', והיה דרוש לעמוד כנגדם פנים בפנים".

כסוד צלואת דאברהם (אב"ד קהילת טשכנוב) כתב (ב'עמק ברכה'): "וראיתי שהחזנים משבשים ואומרים בשבת שמע ישראל כשפניהם למערב, כלפי העם, ואח"כ מחזירים פניהם למזרח, כלפי הארון, ואומרים גדלו (המנהג שהביא הערוך השולחן) וטועים בשתיים – א. שכמו שאומר כלפי העם שמע ישראל, לפי שהוא רוצה לדבר זה אל העם, כך בגדלו ה'–ה' את' צריך לפנות אל העם. ב. לפי המנהג שהולכים לתיבה עם הספר תורה לצד צפון, שאומר גדלו לצד ההיכל, (לצד ימין) נמצא שהוא פונה לשמאל. אבל כשאומר גדלו ופניו למערב, כלפי העם, ומתחיל ללכת לצד ימין, הוא פונה לימין, שכן לימדונו חז"ל כל פינות שאתה פונה לא תהיה פונה אלא לימין."

כך גם מצאנו ומובא ב'**שיח תפילה**' לר' יהודה טשזנר, שער י"ג, סדר הוצאת ספר תורה והכנסתו, שמביא גם את בעל סודר 'צלואת דאברהם' (כנ"ל) שאומר שהוא שיבוש. נראה, שיש להזמין את המתפללים (ולאו דוקא את ההיכל וספרי התורה) לגדל את הקב"ה. על הש"ץ להפנות פניו כלפי העם ולומר "גדלו לה' איתי ונרוממה שמו יחדיו". ובשבת ובחג – "שמע ישראל..." "אחד אלהינו..." – פניו כלפי העם.

כתב במגן אברהם שבכל אחד מפסוקים אלו שהש"ץ אומר: שמע... אחד אלקנו... גדלו... יש לש"ץ להגביה את ספר התורה שאותו הוא מחזיק (ברמ"א משנה ברורה קל"ה, יא).

הגרי"א העניקין (הרב יוסף אליהו העניקין היה מגדולי הפוסקים בארצות הברית במאה העשרים) בעדות לישראל (אות ס"ז בעמ' קכו) כתב: בהיותי במדינת קווקז ראיתי מנהג הספרדים דשם ויפה הוא בעיני, שהם אין מנשקים את הספר תורה בנגיעת הפה במעיל או במפה, אלא מראים מרוחק באצבע ומנשקים. ולעניות דעתי יפה עושים מתרי טעמי: **א.** שנשיקה מקרוב דרך להיות בין המקורבים ביותר, ומי יוכל להתפאר ולומר שהוא מקורב ביותר לספר תורה. **ב.** מפני שמלכלכים בריר היוצא מהפה בעת הנשיקה את המעיל, וחוץ ממה שהוא גנות לגבי הספר, הרי זה אסור מהלכות הרופאים כידוע, וכה"ג ג"כ לענין מזוזה.

וכן הובא בסודר **צלואת דאברהם** מהגאון רבי אברהם לנדא דף שער"ה דיני קריאת התורה) שלא היה מניח לנשק בפה את מטפחת הספר תורה. וכתב נכדו המהדיר: נראה לי הטעם, כמו שכתב הרמב"ם (פרק י"ב מרוצח ושי"מ ה"ד) והוא מהירושלמי (פרק ח' דתרומות הלכה א): אסור לאדם ליתן מעות מן דינרים לתוך פיו שמא יש עליהן רוק יבש של מוכה שחין או מזורעין או זיעה. ולהכי לא הניח רבינו זקני צ"ל שנישקו כולם מטפחת הספר תורה בפה, שמא נגשר רוק חבוך על המטפחת ויש חשש סכנה, אבל כשנוגע ביד תו לית לן בה.

לא רכיעים סביב שבעת חוטי הענף, ויקשור שוב שתי קשירות כנ"ל עם ארבעה חוטים מכל צד. אח"כ יכרך ט' כריכות ואחריהן שוב שתי קשירות. אחריהן כורך יא' כריכות ושוב שתי קשירות. ואחריהן כורך יג' כריכות ושוב שתי קשירות. נמצא שיש חמשה קשרים כפולים, וארבעה אורכים ביניהם עם מ' כריכות בסך הכל, שהן גימטריה של "–הוה אחד" (39). ועוד י"ב כנגד שם ה'.

מכון טולדיאנו | 052-4767-363 | machon-toledano.co.il

פנת הרמב"ם הבהיר

הרב אהרן טולדיאנו הלפנת התורה במושגי הדור, חבר לשכת הרבנות ורב קהילה באפרת

י. מצות ציצית (עשה)

חלק א' של המצוה שנוטקס בה בחומש במדבר
מקור המצוה
י: "דָּבַר אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנוּ עָלַי צִיצִית הַכַּנְּפַי פְּתִיל תַּלְתָּל" (שלא לה, טו, לח).
מטעמי המצוה ותאורה
א. יש שני ציויים במצוה זו:
• לעשות על כנף הבגד ענף חוטים היוצא ממנו;
• לכרוך על הענף חוט תכלת;

שנאמר (שם): **וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנוּ עָלַי צִיצִית הַכַּנְּפַי פְּתִיל תַּלְתָּל** (הרמב"ם שם, הל' ציצית א, ט).

ב. ועוד דרשו חז"ל (נדרים כה, תנחומא, קרח, פרשה יב): מצות ציצית שקולה כנגד כל תר"ג מצוות. רמז לכך: ציצית בגימטריה (בכתיב מלא) עולה ת"ד (600). נוסף למנין זה ח' חוטים ו-ה' קשרים, והרי לנו תר"ג (מנחות מג, – רש"י ד"ה 'שקולה מצוה זו').

ג. כמו כן מובא בתלמוד הבבלי: "תניא היה רבי מאיר אומר: מה שנתנה תכלת מכל מיני צבעונין; מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד" (חולין פט).

מהלכות המצוה ומנהגיה

א. חוטי הציצית נקראים 'לבן', מפני שאין אנו מצויים לצבוע אותם. והחוט של צמר שנצטוונו לצבוע אותו בצבע הרקיע ולכרוכו על 'הלבן', נקרא 'תכלת' (הרמב"ם הלכות ציצית א, א–ג).

ב. המצוה מתקיימת גם כאשר יש רק לבן או רק תכלת. לכן, אם אין לאדם תכלת ועשה רק לבן – כשר. ואף על פי שאחד אינו "מעכב" את השני, 'אמרו חכמים הראשונים: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית (שלא לה, במדבר טו, ב), מלמד ששניהם מצוה אחת. וארבע ציציות (על ארבע כנפות הבגד) נטעמכות זו את זו שארבעתן מצוה אחת. והלובש טלית שיש בה לבן או תכלת או שניהם כאחד, הרי קיים מצות עשה אחת" (מנחות לה; הרמב"ם הל' ציצית א, ד–ה).

ג. כיצד עושים את הציצית? בכל אחת מארבע קרנות (כנפות) הבגד, עושים חור קטן במרחק של אגודל עד שלוש אצבעות (מרחק כ–3 עד 6 ס"מ לכל צד), בוית ישרה מכל אחד משני קצוות הבגד. ומשחילים שם ארבעה חוטים עד אמצע ארכם, ונמצא שנוטפים שמונה חוטים בכל כנף. אותם שמונה חוטים, צריך שאורכם יהיה לפחות ארבע אצבעות (כ–8 ס"מ). ואם היו ארוכים יותר – כשרים. ויהיה אחד משמונה החוטים חוט תכלת והשבעה לבנים (כלומר: אחד מהחוטים יהיה חלקו לבן וחלקו תכלת) – (הרמב"ם שם א, ג; ש"ע אור"ח ט, ד / ט / יב). מרן כתב שנוהגים שהחוטים יהיו באורך י"ב אגודלים (24 ס"מ) – (ש"ע אור"ח יא, ד).

ה. הראב"ד כותב: שחוט אחד מארבעת החוטים המושחלים הוא כולו תכלת. בין המטילים בדורנו חוט של תכלת, יש הנוהגים כהרמב"ם ויש הנוהגים כהראב"ד.

ד. כשאין חוט תכלת, בוחרים מבין שמונת החוטים חוט לבן אחד (ומסמנים אותו עבור ההמשך למשל ע"י שני קשרים בקצהו), וכורכים בעזרתו כריכות על שאר החוטים ומסיימים עם קשירה. הכריכות האלו נקראות חוליה.

מן התורה די בחוליה אחת בת שלוש כריכות ולאחריה קשר כפול. אולם חכמים הצריכו משום נוי מצוה לעשות הכריכות באופן שיהיה שליש מאורך חוטי הציצית "גדיל" (הוא החלק של הכריכות והקשרים), ושני שלישים "ענף" (אלו הם החוטים היוצאים אחר הגדיל) – (מנחות לט; הרמב"ם שם א, ח; הלכה ברורה ח"א, ש"ע אור"ח יא, יד).

ה. על צורת הקשירה כותב מרן (ש"ע אור"ח יא, יד): יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה (יסמן את הארבע שבצד אחד עם קשר למשל), ויקשור שתי פעמים זה על גב זה. אח"כ נוהגים לכרוך עם החוט הארוך ז' רכיעות סביב שבעת חוטי הענף, ויקשור שוב שתי קשירות כנ"ל עם ארבעה חוטים מכל צד. אח"כ יכרך ט' כריכות ואחריהן שוב שתי קשירות. אחריהן כורך יא' כריכות ושוב שתי קשירות. ואחריהן כורך יג' כריכות ושוב שתי קשירות. נמצא שיש חמשה קשרים כפולים, וארבעה אורכים ביניהם עם מ' כריכות בסך הכל, שהן גימטריה של "–הוה אחד" (39). ועוד י"ב כנגד שם ה'.

מכון טולדיאנו | 052-4767-363 | machon-toledano.co.il

ש"ת בפרשה

הרב ישראל א' שפירא רב קהילת 'אהבת אחים', בבלי תל-אביב

עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי (שלא; יד, כז). לעדה הרעה – אלו המרגלים, מכאן לעדה שהיא עשרה (רש"י).

ציוף קטן למניין בדברים שבקדושה
במשנה מגילה (ד, ד): 'אין עוברין לפני התיבה [...] ואין קורין בתורה פחות מעשרה', ובבבלי ברכות (דף מז ע"ב): 'אמר ר' יהושע בן לוי, אף על פי שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו, אבל עושין אותו סניף לעשרה', וברש"י: 'סניף – חיבור'.

התוספות (שם דף מח ע"א, ד"ה ולית) הביאו בזה שלש שיטות: א. שיטת רבינו תם ש'הלכה כריב"ל דאמר **קטן ממש** עושין אותו סניף לעשרה [...] **והוא הדין לתפילה**. ב. שיטה נוספת ש'מצרפין קטן לתפילה רק **שיהא חומש בידו**, אך רבינו תם טוען ד'מנהג שטות הוא'. ג. שיטת ר"י: 'דאין עושין קטן סניף לעשרה לא לתפלה ולא לברכת המזון, לטענת ר"י: 'גם רבינו תם עצמו לא היה נוהג לעשות כן'.

למרות פסיקת רבינו תם, הורה מהר"ם מרטנבורג (תשובות, מסוד הרב קוק, סי' כח): 'אודיעך **שיש לך לצאת מבית הכנסת כשמצרפין קטן לעשרה**, ולא תבוא תקלה על ירך', אמנם בפסקים שלו (סי' מב) הוסיף מהר"ם: 'אין להשלים מניין עם קטן אפילו אם תופס חומש בחיקו, **ומה שנוהג העולם להשלים מניין עם הקטן וחומש בידו** [...] אין זה ראיא', ומשמע שכן היה המנהג באשכנז.

רבינו מרדכי ב"ר הלל, תלמידו של מהר"ם, בפסקיו למסכת ברכות (הלכה קעב) קובע שחידושו של רבינו תם שקטן מצטרף לעשרה, הכוונה 'אפילו אין יודע **למי מברכין ולמי מתפללין**, אלא מוטל בעריסה'. אמנם להלכה הוא מצטט את הראב"ה שכתב: 'כיון שנחלקו גאוני עולם דבר, **ראוי להחמיר לכל יראי השם שלא לצרף קטן לא לזיומן ולא לתפילה**'.

לעומת זאת, שיטות פוסקי ספרד הראשונים לאסור זאת במוחלט. כך סתימת לשון הרמב"ם ב'משנה תורה' (הלכ' תפילה ח, ד): 'ואין עושין כן **בפחות מעשרה גדולים**. גם הרשב"א בתשובותיו (ח"א סי' תנג): 'לתפילה לקדיש ולברכו **אין מצטרף אפילו קטן אחד**, עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד', ובשו"ת מהר"ק (שורש מט) סיכים הדין: 'אין ראוי לעשות כלל קטן סניף לעשרה [...] **לכן אין להקל בדבר**'.

ה'טור' (אור"ח סי' נה) כתב: '**יש שמתידין** לצרף קטן עם ט' על ידי חומש שנותנין בידו, ואדוני אבי ז"ל [הרא"ש] כתב שאין לצרפ'. ב'בית יוסף' ציין את דברי רבנו אהרן מלוגיל ב'ארחות חיים', שכתב: 'במקומות שאין להם עשרה גדולים **נהגו לעשות סניף בקטן היודע למי מברכין ולמי מתפללין**, והוא פוסק: 'נראה שעושין סניף **מקטן בשעת הדחק**, כמו אין בעיני מניין'. אמנם, להלכה מכריע ה'בית יוסף' לאיסור: 'כיון דהרא"ש והרשב"א וכמה רבונות [גדולים] מסכימים לדעת זו, הכי נקטינן', ולעומתו הרמ"א ב'דרכי משה' מעי': 'אפשר **דבשעת הדחק** מודים שמתר'.

מתלוקק זו מוצאת את ביטוייה גם ב'שולחן ערוך' (אור"ח סי' נה, ד): 'יש מתירין לומר דבר שבקדושה בתשעה וצירוף קטן **שהוא יותר מנב שש ויודע למי מתפללין**, ולא נראין דבריהם לגדולי הפוסקים', ובהגהת הרמ"א: 'אפילו על ידי חומש שבידו אין לצרפ, מיהו יש נוהגין להקל בשעת הדחק', ה'מגן אברהם' (סק"ה) הוסיף: '**ומיהו בזמנינו נוהגים לצרפו** על-ידי חומש שבידו, ומיהו דווקא לשמוע ברכו וקדיש שהוא חיוב', וה'משנה ברורה' (סק"ד) קובע: 'הרבה אחרונים מחמירין שלא לצרף שום קטן **אפילו בשעת הדחק**'.

בשאלה אם ניתן להקל לצרף קטן למניין במקומות בהם יש חשש שתבטל התפילה, נחלקו עמודי ההוראה. הרב עובדיה יוסף בשו"ת 'ביע אומר' (ח"ד אור"ח סי' ט) מורה כי **אין להתיר בזה** לעשות מעשה נגד דעת מרן שקבלנו הרואותיו, שסובר **שאפילו בשעת הדחק** אין הקטן מצטרף למניין [...] ובמקום שיש לחוש שיהיו כאלה שיחדלו להתפלל גם בביתם [...] אין להקל אלא באמירת קדיש'.

לעומתו, הרב משה פיינשטיין בשו"ת 'אגרות משה' (אור"ח ח"ב סי' יח) קובע שכיון שדין 'עשרה' הוא מדרבנן, ומאחר ויש מחלוקת בדבר 'יש לילך אחר המיקל', ואף שהרבים אוסרים 'בשעת הדחק יש לסמוך על דעת יחיד באיסור דרבנן', ולכן לדבריו ניתן לצרף קטן למניין בשלש הסתייגויות: א. 'שיהיה קטן בן י"ב שנה'. ב. 'יש ליתן לו ספר תורה, ואף שהיא פסולה, מספיק לצאת ידי מנהג'. ג. שליח – הציבור לא יאמר 'חזרת הש"ץ' מחשש ברכה לבטלה, אלא ימתין שהקהל יסיים ויתחיל בקול רם, 'שיהיה הנידון רק **בשביל קדיש וקדושה וקריאת התורה** שהוא רק איסור מדרבנן'.